

Magda Szylejko, Anna Murdzek, Agnieszka Łuczak

KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY IV

DO PROGRAMU I PODRĘCZNIKA MIĘDZY NAMI

(ZGODNIE Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ NA ROK 2026)

Założenia ogólne.

1. Kryteria oceniania odnoszą się do wiedzy i umiejętności rozwijanych w klasie IV w następujących obszarach:

- komunikacja;
- odbiór tekstów kultury;
- świadomość językową;
- tworzenie wypowiedzi;
- rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości;
- elementy edukacji medialnej;
- praktyki lekturowe.

2. Ocenie podlegają w szczególności:

- rozumienie i wykorzystywanie poznanych wiadomości;
- samodzielność wykonywania zadań;
- poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna;
- umiejętność komunikowania się w sposób skuteczny, etyczny i adekwatny do sytuacji;
- umiejętność odbioru, analizowania i interpretowania tekstów literackich, nieliterackich, medialnych i innych tekstów kultury;
- umiejętność tworzenia wypowiedzi ustnych, pisemnych, cyfrowych i wielomodalnych;
- aktywność czytelnicza, refleksyjność i zaangażowanie w proces uczenia się;
- odpowiedzialne korzystanie ze źródeł informacji oraz technologii cyfrowych.

3. Wymagania mają charakter narastający. Uczeń otrzymujący określoną ocenę powinien spełniać wymagania przewidziane na oceny niższe oraz wymagania właściwe dla danej oceny.
4. Kryteria stosuje się odpowiednio do treści zrealizowanych w klasie IV, możliwości psychofizycznych ucznia oraz zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej.
5. Ocena celująca nie wymaga opanowania treści wykraczających poza podstawę programową. O jej przyznaniu decydują przede wszystkim: wysoki poziom samodzielności, twórcze wykorzystywanie wiedzy, dojrzałość wypowiedzi, umiejętność rozwiązywania problemów oraz przenoszenie poznanych umiejętności do nowych sytuacji.
6. Podstawą oceny semestralnej i końcoworocznej nie jest średnia arytmetyczna ocen cząstkowych. W ocenie należy uwzględnić opanowaną wiedzę, umiejętności oraz progres.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności przewidzianych do wprowadzenia w klasie IV;
- mimo udzielonego wsparcia nie wykonuje zadań o niewielkim stopniu trudności;
- nie rozumie podstawowych poleceń, tekstów i komunikatów związanych z omawianymi treściami;
- nie tworzy nawet krótkich wypowiedzi pozwalających na przekazanie podstawowej informacji.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- opanował podstawowe wiadomości i umiejętności przewidziane do wprowadzenia w klasie IV;
- z pomocą nauczyciela wykonuje proste zadania teoretyczne i praktyczne;
- rozumie ogólny sens prostych tekstów i komunikatów;
- tworzy krótkie wypowiedzi ustne i pisemne;
- podejmuje próby komunikowania się, czytania, interpretowania i korzystania z informacji;
- przy wsparciu poprawia błędy;
- korzysta z informacji zwrotnej otrzymanej od innych, aby poprawić swój proces uczenia się.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane do wprowadzenia w klasie IV na poziomie pozwalającym na samodzielną pracę;
- samodzielnie wykonuje typowe zadania o średnim stopniu trudności;
- rozumie najważniejsze informacje zawarte w tekstach i wypowiedziach;
- tworzy na ogół zrozumiałe, uporządkowane wypowiedzi;
- stosuje podstawowe pojęcia z zakresu komunikacji, odbioru tekstów kultury i wiedzy o języku;
- korzysta ze wskazanych źródeł informacji i podejmuje refleksję nad własnym uczeniem się.

Ocena dobra

Uczeń:

- samodzielnie i sprawnie korzysta z wiadomości oraz umiejętności przewidzianych dla klasy IV;
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne, a w trudniejszych sytuacjach korzysta ze wsparcia innych;
- uzasadnia swoje odpowiedzi i opinie;
- świadomie dostosowuje sposób wypowiedzi do sytuacji, celu i odbiorcy;
- analizuje teksty, dostrzega zastosowane w nich środki i wyjaśnia ich podstawowe funkcje;
- tworzy spójne i poprawne wypowiedzi oraz dokonuje ich korekty;
- odpowiedzialnie korzysta ze źródeł informacji i narzędzi cyfrowych;
- podejmuje refleksję nad uczeniem się, skutecznie planuje proces uczenia się.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- samodzielnie, celowo i skutecznie wykorzystuje wiadomości oraz umiejętności przewidziane dla klasy IV;
- korzysta z wiedzy w typowych i nowych sytuacjach;
- formułuje wnioski, porównuje teksty i zjawiska oraz uzasadnia swoje stanowisko;
- tworzy przemyślane, spójne i poprawne wypowiedzi o zróżnicowanym charakterze;
- świadomie wykorzystuje środki językowe i pozajęzykowe;
- krytycznie ocenia informacje i przekazy medialne;
- dokonuje autorefleksji, ocenia własną pracę i wprowadza potrzebne zmiany.

Ocena celująca

Uczeń:

- samodzielnie, biegle i w sposób twórczy wykorzystuje wiadomości oraz umiejętności przewidziane dla klasy IV;
- rozwiązuje problemy w sposób oryginalny, proponuje różne rozwiązania i trafnie je uzasadnia;
- interpretuje teksty z uwzględnieniem różnych perspektyw oraz samodzielnie dostrzega związki między tekstami i dziedzinami kultury;
- tworzy wypowiedzi wyróżniające się pomysłowością, dojrzałością, funkcjonalnością kompozycji i świadomym doбором środków językowych;
- wykazuje się wysoką kulturą komunikacji i odpowiedzialnością za słowo;
- samodzielnie rozwija zainteresowania czytelnicze, językowe, medialne lub kulturowe;
- inicjuje działania twórcze, czytelnicze, społeczne, kulturalne i potrafi ocenić ich rezultaty.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY IV

Ocena niedostateczna

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań koniecznych przewidzianych na ocenę dopuszczającą, w szczególności:

- nie rozumie prostych wypowiedzi, poleceń i omawianych tekstów;
- nie potrafi wskazać podstawowych informacji zawartych w tekście na poziomie dosłownym;
- nie tworzy nawet z pomocą nauczyciela krótkiej wypowiedzi ustnej lub pisemnej na podany temat;
- nie rozpoznaje podstawowych części mowy i elementów zdania objętych programem klasy IV;
- nie stosuje elementarnych zasad ortograficznych i interpunkcyjnych;
- nie podejmuje prób czytania omawianych utworów;
- nie korzysta z udzielanej pomocy;
- nie podejmuje współpracy podczas prostych działań grupowych.

Pojedyncze niepowodzenie, brak jednej pracy albo trudności występujące tylko w jednym obszarze nie stanowią podstawy do wystawienia oceny niedostatecznej semestralnej czy końcoworocznej.

Ocena dopuszczająca

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje pracę przy wsparciu nauczyciela, na podstawie wzoru lub szczegółowej instrukcji.

1. Komunikacja.

Uczeń:

- słucha krótkiej wypowiedzi i reaguje na nią;

- rozumie proste polecenia i pytania;
- tworzy krótkie wypowiedzi ustne i pisemne zgodne z podstawową intencją;
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- formułuje prostą prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie lub powiadomienie;
- przedstawia się i podaje podstawowe informacje o swoich doświadczeniach lub zainteresowaniach;
- rozpoznaje sytuację oficjalną i nieoficjalną;
- używa podstawowych form powitania, pożegnania, prośby, podziękowania i przeprosin;
- nazywa podstawowe emocje, np. radość, smutek, złość, strach;
- podejmuje próbę poinformowania o własnych potrzebach i uczuciach;
- rozpoznaje podstawowe komunikaty niewerbalne, np. uśmiech, gest odmowy, sposób patrzenia;
- wskazuje nadawcę i odbiorcę prostego komunikatu;
- rozpoznaje prostą intencję nadawcy;
- z pomocą odróżnia prostą informację o fakcie od opinii;
- posługuje się pojęciami: komunikacja, nadawca, odbiorca, grzeczność językowa.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- rozpoznaje utwór literacki, komiks, przedstawienie teatralne i dzieło plastyczne;
- przedstawia krótko swoje wrażenia po przeczytaniu lub obejrzeniu tekstu kultury;
- wskazuje temat krótkiego tekstu;
- wymienia głównych bohaterów, miejsce i najważniejsze wydarzenia;
- opowiada z pomocą nauczyciela o przebiegu wydarzeń;
- odróżnia autora od bohatera utworu;
- rozpoznaje narratora jako osobę opowiadającą o wydarzeniach;
- odróżnia fikcję od rzeczywistości;
- wskazuje proste elementy realistyczne i fantastyczne;

- rozpoznaje baśń, legendę, opowiadanie i komiks;
- rozpoznaje dialog;
- korzystając z podpowiedzi, wskazuje w tekście epitet, porównanie, metaforę lub wyraz dźwiękonaśladowczy;
- rozpoznaje wers, strofę, rym i refren;
- odczytuje dosłowne znaczenie wypowiedzi;
- wskazuje proste informacje wyrażone wprost;
- krótko ocenia zachowanie bohatera;
- przy pomocy nauczyciela rozpoznaje pouczenie w znanej baśni;
- czyta głośno krótki, wcześniej przygotowany tekst;
- posługuje się wybranymi pojęciami: tekst, fikcja, bohater, narrator, świat przedstawiony, baśń, legenda, opowiadanie.

3. Świadomość języka.

Uczeń:

- rozpoznaje w prostych przykładach rzeczownik, czasownik, przymiotnik i przysłówki;
- z pomocą rozpoznaje spójnik;
- odróżnia wyrazy odmienne od nieodmiennych;
- wskazuje przymiotnik jako określenie rzeczownika;
- wskazuje przysłówki jako określenie czasownika;
- przy wsparciu określa liczbę, rodzaj lub przypadek rzeczownika;
- przy wsparciu określa liczbę, rodzaj lub przypadek przymiotnika;
- rozpoznaje osobę, liczbę i czas czasownika w typowych przykładach;
- stosuje najczęściej używane formy czasu teraźniejszego, przeszłego i przyszłego;
- buduje proste zdania pojedyncze;
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania;
- wskazuje orzeczenie w prostym zdaniu;
- z pomocą wskazuje podmiot;

- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego;
- rozpoznaje wypowiedzenie oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe;
- zna alfabet;
- dopasowuje wyrazy bliskoznaczne lub przeciwstawne;
- odróżnia dosłowne znaczenie wyrazu od znaczenia przenośnego w prostym przykładzie;
- dzieli wyrazy na sylaby;
- poprawnie przenosi proste wyrazy do następnego wersu;
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia;
- stosuje kropkę, znak zapytania lub wykrzyknik na końcu wypowiedzenia;
- zna podstawowe zasady pisowni wyrazów z *ó, u, rz, ż, ch, h*;
- podejmuje próbę stosowania poznanych zasad pisowni wyrazów z *ó, u, rz, ż, ch, h*;
- poprawia wskazane błędy przy pomocy nauczyciela.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- uzupełnia prostą notatkę ciągłą, tabelę lub schemat;
- odpowiada na pytania do przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
- z pomocą innych układa kilka pytań do tekstu;
- porządkuje punkty prostego planu ramowego;
- zapisuje według wzoru zaproszenie, prosty przepis, zasady zabawy lub wiadomość;
- zna podstawowy układ listu tradycyjnego i wiadomości elektronicznej;
- opowiada w kilku zdaniach o zdarzeniu lub przeczytanym tekście;
- układa przedstawione wydarzenia w kolejności;
- opisuje w kilku zdaniach przedmiot, miejsce, krajobraz, postać lub zwierzę;
- wymienia podstawowe cechy bohatera;
- opisuje ilustrację, plakat lub budowlę, stosując proste słownictwo;
- wyraża opinię na dany temat i podejmuje próbę jej uzasadnienia;

- tworzy krótkie opowiadanie odtwórcze;
- podejmuje próbę napisania opowiadania z dialogiem, prostego wiersza lub scenki komiksowej;
- wydziela w tekście wstęp, rozwinięcie i zakończenie zgodnie ze schematem wypowiedzi;
- z pomocą innych dzieli tekst na akapity.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i budowanie tożsamości.

Uczeń:

- rozumie pojęcie wartości;
- wymienia przykłady wartości, np. dobro, prawdę, sprawiedliwość, wolność lub piękno;
- wskazuje wartości, o których mowa w prostym tekście kultury;
- rozpoznaje zachowanie pozytywne i negatywne;
- wymienia wspólnoty, do których należy, np. rodzinę, klasę, szkołę lub małą ojczyznę;
- wskazuje swoją podstawową rolę w rodzinie lub klasie;
- podejmuje pracę w parze lub grupie;
- wykonuje proste zadanie przydzielone w projekcie;
- nazywa własne emocje;
- rozpoznaje emocje innych osób;
- wskazuje, co wykonał dobrze, a co sprawiło mu trudność;
- przyjmuje informację zwrotną i stara się do niej zastosować;
- wie, że w sytuacji stresu lub trudności może zwrócić się o pomoc.

6. Elementy edukacji medialnej.

Uczeń:

- z pomocą wyszukuje informacje w słowniku, encyklopedii, czasopiśmie, katalogu lub na wskazanej stronie edukacyjnej;
- wybiera informację potrzebną do wykonania zadania;

- odróżnia fakty od opinii;
- rozumie, że opinie różnych osób mogą się różnić;
- wie, że nie każde źródło internetowe jest wiarygodne;
- rozpoznaje reklamę;
- wskazuje reklamowany produkt, usługę lub ideę;
- rozpoznaje proste hasło reklamowe;
- wie, że reklama ma nakłonić odbiorcę do określonego działania;
- zna podstawowe zasady netykiety;
- wie, że nie należy udostępniać w Internecie danych osobowych;
- wie, że niepokojące treści należy pokazać zaufanej osobie dorosłej;
- nazywa objawy zmęczenia ekranem;
- rozumie potrzebę ograniczania czasu korzystania z telefonu, komputera lub gier.

7. Praktyki lekturowe.

Uczeń:

- podejmuje próbę czytania wskazanych tekstów;
- przedstawia krótką informację o pierwszym wrażeniu lektury;
- wskazuje bohatera lub wydarzenie, które zapamiętał;
- z pomocą innych wybiera tekst prozatorski lub komiks zgodnie ze swoimi zainteresowaniami;
- krótko wyjaśnia swój wybór;
- z pomocą innych planuje czytanie dłuższego tekstu;
- uczestniczy w rozmowie o przeczytanym utworze;
- zna podstawową treść omawianych baśni i legend;
- wie, że *Mazurek Dąbrowskiego* jest hymnem Polski,
- zapoznaje się z krótkimi utworami narracyjnymi i lirycznymi;
- rozpoznaje film, teatr, malarstwo, rzeźbę, muzykę i komiks jako różne dziedziny sztuki.

8. Doświadczenia edukacyjne.

Uczeń:

- uczestniczy w wydarzeniu kulturalnym organizowanym przez szkołę;
- podejmuje proste zadanie podczas przygotowywania spektaklu, słuchowiska lub scenki;
- z pomocą innych wykonuje elementy projektu związanego z lekturą;
- uczestniczy w grupowym działaniu promującym czytelnictwo;
- korzysta ze wsparcia nauczyciela i innych członków grupy.

Ocena dostateczna

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto podejmuje pracę w typowych sytuacjach na ogół samodzielnie.

1. Komunikacja.

Uczeń:

- uważnie słucha rozmówcy i odpowiada na jego wypowiedź;
- uczestniczy w rozmowie dotyczącej codzienności, doświadczeń, zainteresowań lub lektury;
- formułuje wypowiedzi zgodne z intencją;
- świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- dostosowuje sposób wypowiedzi do sytuacji oficjalnej lub nieoficjalnej;
- przedstawia się, prosi, odmawia, wyjaśnia, powiadamia i podejmuje próbę przekonywania;
- nazywa własne emocje i potrafi je wyjaśnić;
- tworzy prostą wypowiedź o uczuciach;
- stosuje formy grzecznościowe;
- reaguje na emocje rozmówcy zgodnie z zasadami etykiety językowej;
- podejmuje próbę kontrolowania tonu głosu i gestów;
- wyraża swoje stanowisko w rozmowie;
- w prosty sposób uzasadnia swoją opinię;

- rozpoznaje podstawowe komunikaty niewerbalne;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę;
- rozpoznaje intencję nadawcy;
- odróżnia fakty od opinii;
- określa sytuację komunikacyjną;
- posługuje się pojęciami: komunikacja, nadawca, odbiorca, grzeczność językowa.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- rozpoznaje swoistość utworu literackiego, spektaklu teatralnego, dzieła plastycznego i komiksu;
- przedstawia własną propozycję odczytania prostego tekstu;
- wskazuje podstawowe zadania aktora, reżysera, dekoratora, choreografa lub suflera;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- odróżnia fakty od opinii;
- wyjaśnia podstawową funkcję dialogu;
- nazywa swoje reakcje czytelnicze;
- wskazuje element tekstu, który go rozśmieszył, wzruszył lub przestraszył;
- odróżnia autora od osoby mówiącej;
- wskazuje narratora;
- opowiada o wydarzeniach fabuły;
- ustala ich kolejność;
- dostrzega podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- wskazuje i wyjaśnia elementy realistyczne oraz fantastyczne;
- odczytuje pouczenie baśni;
- nazywa elementy świata przedstawionego: czas, miejsce, bohaterów i wydarzenia;

- wyraża opinię o postaci lub wydarzeniu;
- odnosi zachowanie bohatera do systemu wartości;
- odróżnia znaczenie dosłowne od przenośnego;
- dostrzega obrazowość przenośni;
- wyszukuje informacje wyrażone wprost i proste informacje wyrażone pośrednio;
- odczytuje informacje zawarte w komiksie, fotografii, plakacie i materiale cyfrowym;
- rozpoznaje epitet, porównanie, metaforę i wyraz dźwiękonaśladowczy;
- rozpoznaje wers, strofę, rym i refren;
- czyta tekst głośno i cicho ze zrozumieniem;
- uwzględnia podczas czytania podstawowe znaki interpunkcyjne;
- identyfikuje baśń, legendę, opowiadanie i komiks;
- poprawnie posługuje się większością pojęć przewidzianych dla klasy IV.

3. Świadomość języka.

Uczeń:

- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- rozpoznaje rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przysłówki i spójniki;
- stosuje poprawne formy rzeczownika, przymiotnika i czasownika w typowych przykładach;
- określa osobę, liczbę, rodzaj i czas czasownika;
- poprawnie stosuje podstawowe formy czasownika w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym;
- rozróżnia formy męskoosobowe i niemęskoosobowe w typowych przykładach;
- określa przypadek, liczbę i rodzaj rzeczownika;
- określa przypadek, liczbę i rodzaj przymiotnika;
- rozpoznaje przymiotnik jako określenie rzeczownika;
- rozpoznaje przysłówki jako określenie czasownika;
- poprawnie zapisuje typowe zakończenia bezokoliczników;

- stosuje słownictwo służące do opisu, wyrażania opinii, intencji, emocji i uczuć;
- tworzy poprawne zdania pojedyncze;
- łączy zdania składowe za pomocą spójników;
- celowo używa wypowiedzi oznajmujących, pytających, rozkazujących i wykrzyknikowych;
- odróżnia równoważnik zdania od zdania;
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego;
- wskazuje podmiot i orzeczenie;
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia;
- dobiera właściwy znak interpunkcyjny na końcu zdania;
- wyjaśnia znaczenie wyrazu na podstawie kontekstu;
- posługuje się alfabetem i słownikiem ortograficznym;
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne;
- stosuje poznane frazeologizmy i przysłowia;
- odróżnia znaczenie dosłowne od metaforycznego;
- rozpoznaje wyraz wieloznaczny;
- poprawnie przenosi wyrazy;
- stosuje poznane reguły pisowni *ó, u, rz, ż, ch, h*;
- wykorzystuje wymianę głosek w wyrazach pokrewnych;
- zapisuje poznane wyrazy z *ó* i *ż* niewymiennym;
- rozpoznaje różnicę między spółgłoską twardą a miękką;
- stosuje zasadę zapisu *ch* i *rz* po spółgłoskach w poznanych przykładach;
- zapisuje poznane wyrazy rozpoczynające się częstkami *ża-, żo-, żu-, ży-*;
- poprawnie zapisuje poznane wyrazy z częstkami *-ów, -ówka, -ówna, -uś, -unek, -ura*;
- w razie wątpliwości korzysta ze słownika ortograficznego.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- uzupełnia notatkę ciągłą, tabelę, schemat lub plan;
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego lub przeczytanego tekstu;
- formułuje pytania do tekstu;
- sporządza ramowy plan odtwórczy;
- tworzy według poznanych zasad przepis, zaproszenie, zasady gry lub zabawy;
- pisze list tradycyjny i wiadomość elektroniczną;
- opowiada przebieg wydarzeń w kolejności chronologicznej;
- opowiada o przeczytanym tekście;
- stosuje czasowniki i przysłówki określające następstwo czasowe;
- formułuje opinię na temat codzienności, lektury lub otaczającej rzeczywistości;
- uzasadnia opinię za pomocą argumentu lub przykładu;
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać i zwierzę;
- stosuje poprawne formy rzeczowników i przymiotników;
- wskazuje cechy charakteru bohatera na podstawie jego zachowania;
- opisuje budowlę, ilustrację lub plakat;
- używa słownictwa określającego umiejscowienie w przestrzeni;
- tworzy opowiadanie z dialogiem;
- podejmuje próbę napisania prostego wiersza lub scenki komiksowej;
- tworzy wypowiedź logiczną i semantycznie pełną;
- stosuje wstęp, rozwinięcie i zakończenie;
- rozumie rolę akapitu i stosuje go w typowej wypowiedzi;
- wykorzystuje pojęcia: opinia, opis, opowiadanie, list tradycyjny, list elektroniczny, akapit, wstęp, rozwinięcie, zakończenie.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i budowanie tożsamości.

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie wartości;
- rozpoznaje w tekstach kultury dobro, prawdę, sprawiedliwość, wolność i piękno;
- wskazuje wartości ważne dla siebie;
- rozumie, że postępowanie zgodne lub niezgodne z wartościami powoduje określone konsekwencje;
- odróżnia zachowania wartościowe od zachowań niezgodnych z wartościami;
- rozpoznaje wspólnoty, do których należy;
- wskazuje wartości będące podstawą rodziny, klasy, szkoły lub małej ojczyzny;
- określa swoją rolę we wspólnocie;
- angażuje się w pracę grupową;
- wykonuje przyjęte zadanie;
- rozumie, że grupa może dawać wsparcie i pomagać w rozwoju;
- ocenia, czego się nauczył;
- wskazuje trudności i swoje mocne strony;
- korzysta z informacji zwrotnej;
- podejmuje proste wyzwania edukacyjne;
- nazywa swoje emocje;
- reaguje empatycznie na potrzeby innych;
- rozumie, że stres może wpływać na uczenie się;
- zwraca się o pomoc w trudnej sytuacji.

6. Elementy edukacji medialnej.

Uczeń:

- korzysta ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, katalogu i edukacyjnej strony internetowej;

- wybiera informacje potrzebne do wykonania zadania;
- wykorzystuje tradycyjne i cyfrowe źródła wiedzy;
- korzysta ze źródeł wiedzy podczas prostego projektu;
- odróżnia informacje o faktach od opinii;
- wskazuje fragment zawierający opinię;
- rozumie, że opinie zależą od nadawcy;
- dostrzega, że nie wszystkie źródła informacji są wiarygodne;
- rozpoznaje reklamę, reklamę społeczną, plakat lub mem jako przekaz mogący pełnić funkcję perswazyjną;
- wskazuje hasło, obraz lub emocję wykorzystywaną w reklamie;
- wyjaśnia, do czego przekaz próbuje nakłonić odbiorcę;
- stosuje podstawowe zasady netykiety;
- chroni swoje dane osobowe;
- wie, jak zareagować na niepokojącą treść;
- wskazuje objawy zmęczenia ekranem;
- wyjaśnia podstawowe znaczenie pojęcia uzależnienia od telefonu lub gier;
- planuje czas korzystania z urządzeń.

7. Praktyki lekturowe.

Uczeń:

- wybiera tekst prozatorski lub komiks zgodnie z zainteresowaniami;
- uzasadnia wybór za pomocą prostych argumentów;
- planuje proces czytania;
- dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu;
- czyta dłuższe teksty wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów;
- rozpoznaje w lekturach zagadnienia dotyczące domu, rodziny, przyjaźni, emocji, relacji rówieśniczych, przyrody, różnorodności lub wspólnoty;

- zna treść omawianych baśni i legend ważnych dla kultury regionalnej, narodowej, europejskiej lub światowej;
- czyta krótkie utwory narracyjne i liryczne;
- zna podstawową treść i znaczenie *Mazurka Dąbrowskiego* jako hymnu Polski;
- wypowiada się o poznanych filmach, przedstawieniach, obrazach, rzeźbach, utworach muzycznych i komiksach.

8. Doświadczenia edukacyjne.

Uczeń:

- uczestniczy w spektaklu lub innym wydarzeniu kulturalnym i przedstawia podstawowe wrażenia;
- wykonuje przydzielone zadanie podczas tworzenia spektaklu lub słuchowiska;
- współtworzy prostą adaptację baśni, legendy lub innego tekstu;
- uczestniczy w projekcie związanym z lekturą, np. tworzy element gry, okładkę, komiks lub scenkę;
- bierze udział w projekcie promującym czytelnictwo;
- przestrzega ustalonych zasad współpracy.

Ocena dobra

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto pracuje samodzielnie i poprawnie.

1. Komunikacja.

Uczeń:

- słucha rozmówcy w sposób uważny i zaangażowany;
- nawiązuje do wypowiedzi innych osób;
- tworzy wypowiedź zgodną z własną intencją;
- świadomie dobiera rodzaje wypowiedzi;

- dostosowuje słownictwo i sposób wypowiedzi do odbiorcy;
- poprawnie komunikuje się w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych;
- przedstawia doświadczenia i zainteresowania w spójnej wypowiedzi;
- wyraża potrzeby i emocje w sposób zrozumiały oraz zgodny z zasadami etykiety;
- odróżnia opis emocji od oceny drugiej osoby;
- okazuje rozmówcy wsparcie;
- kontroluje ton głosu, mimikę i gesty;
- przedstawia swoje stanowisko i je uzasadnia;
- rozpoznaje wpływ komunikatu niewerbalnego na znaczenie wypowiedzi;
- określa nadawcę, odbiorcę, intencję i sytuację komunikacyjną;
- poprawnie odróżnia fakty od opinii;
- wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja wpływa na kształt wypowiedzi.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- omawia różnice między literaturą, teatrem, sztuką plastyczną i komiksem;
- przedstawia uzasadnioną propozycję odczytania tekstu literackiego, komiksu lub spektaklu;
- odwołuje się do zadań twórców przedstawienia teatralnego;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- rozpoznaje intencję nadawcy;
- wyjaśnia funkcję dialogu w tekście;
- nazywa reakcje czytelnicze i wskazuje środki, które je wywołują;
- odnosi reakcje na tekst do własnych doświadczeń;
- odróżnia autora od narratora lub osoby mówiącej;
- omawia rolę narratora;
- ustala kolejność zdarzeń i wyjaśnia ich wzajemną zależność;
- wyjaśnia znaczenie elementów realistycznych i fantastycznych;

- odczytuje przesłanie utworu i pouczenie baśni;
- omawia elementy świata przedstawionego;
- porównuje i ocenia bohaterów;
- odnosi ich postawy do wartości, takich jak prawda, dobro, sprawiedliwość, szacunek, odpowiedzialność i solidarność;
- wyjaśnia znaczenie przenośne wyrazów;
- rozumie, jakie obrazy poetyckie tworzą przenośnie w danym utworze;
- wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- poprawnie odczytuje informacje zawarte w komiksie, fotografii, plakacie i materiale cyfrowym;
- rozpoznaje środki stylistyczne i określa ich podstawowe oddziaływanie;
- wyjaśnia funkcję wersu, strofy, rymu i refrenu;
- czyta głośno płynnie, stosując pauzę i właściwą intonację;
- rozpoznaje charakterystyczne cechy baśni, legendy, opowiadania i komiksu;
- funkcjonalnie stosuje poznane pojęcia.

3. Świadomość języka.

Uczeń:

- poprawnie rozpoznaje poznane części mowy;
- stosuje prawidłowe formy rzeczowników, przymiotników i czasowników;
- określa ich poznane kategorie gramatyczne;
- poprawnie stosuje formy męskoosobowe i niemęskoosobowe;
- wyjaśnia funkcję przymiotnika i przysłówka w wypowiedzi;
- poprawnie zapisuje bezokoliczniki;
- stosuje zróżnicowane słownictwo służące do opisywania, oceniania oraz wyrażania emocji;
- buduje zdania pojedyncze i proste zdania złożone;
- poprawnie łączy zdania składowe za pomocą spójników;
- świadomie dobiera typ wypowiedzenia do intencji;

- wskazuje podmiot i orzeczenie;
- rozpoznaje zdania i równoważniki zdań;
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego;
- poprawnie stosuje poznane znaki interpunkcyjne;
- wyjaśnia znaczenie wyrazów na podstawie kontekstu;
- sprawnie posługuje się alfabetem i słownikiem;
- wzbogaca tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi;
- poprawnie stosuje poznane przysłowia i związki frazeologiczne;
- objaśnia ich znaczenie dosłowne i metaforyczne;
- odczytuje różne znaczenia wieloznacznego w zależności od kontekstu;
- świadomie stosuje poznane reguły ortograficzne;
- wykorzystuje wiedzę o odmianie, wymianie głosek i sylabach podczas zapisywania wyrazów;
- poprawnie zapisuje większość poznanych ortogramów;
- samodzielnie sprawdza pisownię w słowniku;
- odnajduje i poprawia własne błędy.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- tworzy samodzielnie czytelną notatkę na podstawie jednego źródła;
- formułuje rzeczowe pytania do tekstu;
- sporządza poprawny plan ramowy;
- tworzy wypowiedzi użytkowe zgodne z ich przeznaczeniem;
- dostosowuje formę listu lub wiadomości do odbiorcy;
- opowiada zdarzenia w logicznej i chronologicznej kolejności;
- wykorzystuje czasowniki oraz przysłowki porządkujące przebieg wydarzeń;
- formułuje opinię i uzasadnia ją argumentem oraz przykładem;

- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać i zwierzę w sposób uporządkowany;
- stosuje słownictwo nazywające wygląd, cechy i położenie;
- wnioskuje o cechach charakteru bohatera na podstawie jego zachowania;
- tworzy uporządkowany opis budowli, ilustracji lub plakatu;
- pisze opowiadanie z poprawnie zapisanym dialogiem;
- tworzy prosty wiersz lub scenkę komiksową zgodną z tematem;
- nadaje wypowiedzi logiczną kompozycję;
- stosuje akapity zgodnie z podziałem treści;
- dba o spójność, poprawność i estetykę tekstu;
- dokonuje częściowej autokorekty.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i budowanie tożsamości.

Uczeń:

- omawia wartości obecne w tekstach kultury;
- wskazuje wartości ważne dla siebie i uzasadnia wybór;
- wyjaśnia konsekwencje postępowania zgodnego lub niezgodnego z wartościami;
- porównuje postawy bohaterów z rzeczywistymi postawami;
- charakteryzuje wspólnoty, do których należy;
- wskazuje wartości będące podstawą wybranej wspólnoty;
- wyjaśnia swoją rolę w rodzinie, klasie lub grupie;
- aktywnie uczestniczy w pracy zespołowej;
- wywiązuje się z przyjętej roli;
- okazuje szacunek i zaufanie innym;
- ocenia efekty własnego uczenia się;
- wyciąga wnioski z informacji zwrotnej;
- podejmuje działania służące poprawie wyników;
- rozpoznaje emocje własne i innych osób;

- reaguje empatycznie na potrzeby i krzywdę;
- wskazuje sposób radzenia sobie ze stresem;
- potrafi poprosić o pomoc.

6. Elementy edukacji medialnej.

Uczeń:

- samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w źródłach tradycyjnych i cyfrowych przeznaczonych dla dzieci;
- wybiera źródło informacji potrzebne do wykonania zadania;
- wybiera informacje przydatne w projekcie;
- odróżnia fakty od opinii i uzasadnia swoje stanowisko;
- wskazuje autora lub nadawcę komunikatu;
- dostrzega podstawowe oznaki niewiarygodności źródła;
- analizuje prostą reklamę, plakat, mem lub reklamę społeczną;
- wskazuje hasło, obraz, emocje i element nakłaniający;
- wyjaśnia, w jaki sposób przekaz może wpływać na odbiorcę;
- rozpoznaje perswazyjną funkcję komunikatu;
- przestrzega zasad netykiety;
- chroni dane i wizerunek;
- właściwie reaguje na niepokojące treści;
- planuje czas pracy z urządzeniami cyfrowymi;
- wyjaśnia zagrożenia wynikające z nadmiernego korzystania z telefonu, komputera i gier;
- wskazuje sposoby ograniczania negatywnych skutków pracy z urządzeniami cyfrowymi.

7. Praktyki lekturowe.

Uczeń:

- wybiera tekst prozatorski lub komiks do samodzielnej lektury;

- uzasadnia wybór, odwołując się do zainteresowań lub tematyki utworu;
- planuje czytanie dłuższego tekstu;
- czyta systematycznie;
- przedstawia i uzasadnia swoje pierwsze wrażenia;
- wypowiada się o bohaterach, wydarzeniach i problematyce utworu;
- dostrzega w tekstach zagadnienia bliskie własnym doświadczeniom;
- zna treść omawianych baśni i legend oraz rozpoznaje ich znaczenie dla kultury lokalnej, narodowej, europejskiej lub światowej;
- omawia wybrane krótkie teksty narracyjne i liryczne;
- wyjaśnia treści zawarte w *Mazurku Dąbrowskiego* jako symbolu narodowym;
- porównuje utwór literacki jego adaptacją filmową, przedstawieniem teatralnym lub przekładem intersemiotycznym (obrazem czy komiksem);
- rekomenduje przeczytany tekst innej osobie.

8. Doświadczenia edukacyjne.

Uczeń:

- aktywnie uczestniczy w odbiorze wydarzenia kulturalnego;
- opisuje swoje wrażenia i wskazuje wybrany element wydarzenia;
- odpowiedzialnie wykonuje zadanie podczas tworzenia spektaklu lub słuchowiska;
- współtworzy adaptację tekstu;
- wnosi własny pomysł do projektu związanego z lekturą;
- współpracuje podczas tworzenia gry, okładki, komiksu, scenki lub improwizacji;
- uczestniczy w planowaniu projektu czytelniczego;
- przestrzega terminów i zasad pracy zespołowej.

Ocena bardzo dobra

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, który pracuje sprawnie, świadomie i samodzielnie.

1. Komunikacja.

Uczeń:

- aktywnie słucha rozmówcy i trafnie reaguje na jego wypowiedź;
- podtrzymuje rozmowę i porządkuje jej przebieg;
- tworzy precyzyjne wypowiedzi zgodnie z intencją;
- świadomie wykorzystuje różne typy wypowiedzeń;
- trafnie dostosowuje styl, ton i formę do odbiorcy oraz sytuacji;
- jasno komunikuje potrzeby i emocje;
- odróżnia wypowiedź o własnych emocjach od osądzania rozmówcy;
- reaguje na emocje innych w sposób empatyczny;
- świadomie kontroluje głos, mimikę, gesty i postawę;
- wyraża stanowisko i uzasadnia je uporządkowanymi argumentami;
- stosuje zasady kultury języka w czasie dyskusji;
- trafnie rozpoznaje intencję, wypowiedzianą wprost bądź pośrednio;
- analizuje wpływ sytuacji komunikacyjnej na kształt wypowiedzi;
- rozpoznaje zależność między komunikatem werbalnym i niewerbalnym;
- ocenia skuteczność własnej wypowiedzi.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- uzasadnia sposób odczytania utworu literackiego, komiksu lub spektaklu;
- wyjaśnia, jak działania twórców teatru wpływają na odbiór przedstawienia;
- określa główną treść tekstu, odczytuje jego sensy przenośne;
- trafnie rozpoznaje intencję nadawcy;
- wyjaśnia funkcję dialogu w kreowaniu postaci i przebiegu wydarzeń;
- określa i wyjaśnia, jakie zabiegi wywołują śmiech, wzruszenie, strach lub zaciekawienie;

- analizuje rolę narratora;
- wyjaśnia zależności między wydarzeniami w porządku przyczynowo-skutkowym;
- omawia funkcję elementów realistycznych i fantastycznych w tekście;
- samodzielnie formułuje przesłanie utworu;
- omawia sposób kreowania świata przedstawionego;
- porównuje bohaterów i uzasadnia ich ocenę;
- ocenia postawy bohaterów w odniesieniu do uniwersalnych wartości;
- wyjaśnia znaczenia przenośne i ich funkcję w tekście;
- wyciąga wnioski z informacji wyrażonych pośrednio;
- interpretuje treści zawarte w komiksie, na fotografii, plakacie i w przekazie cyfrowym;
- wyjaśnia funkcję epitetu, porównania, metafory i wyrazu dźwiękonaśladowczego w utworze;
- omawia wpływ poznanych środków stylistycznych na wyobraźnię i emocje odbiorcy;
- świadomie wykorzystuje pauzę, intonację, tempo i barwę głosu podczas czytania;
- wykorzystuje znajomość cech gatunkowych podczas interpretacji tekstu;
- swobodnie posługuje się wszystkimi pojęciami przewidzianymi dla klasy IV.

3. Świadomość języka.

Uczeń:

- sprawnie rozpoznaje poznane części mowy i ich funkcje;
- poprawnie stosuje formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- świadomie dobiera formy czasownika do opisywanej sytuacji;
- wyjaśnia zależność między rzeczownikiem a przymiotnikiem oraz czasownikiem a przysłówkiem;
- buduje zróżnicowane zdania pojedyncze i złożone;
- wykorzystuje różne typy wypowiedzi zgodnie z celem wypowiedzi;
- poprawnie określa podmiot i orzeczenie oraz rozumie ich funkcję w wypowiedzeniu;

- sprawnie rozpoznaje zdania, równoważniki zdań oraz wypowiedzenia pojedyncze i złożone;
- świadomie dobiera słownictwo do opisu, oceny, opinii, wyrażenia emocji i komunikowania swojej intencji;
- precyzyjnie wyjaśnia znaczenie wyrazu w kontekście;
- samodzielnie korzysta ze słowników;
- świadomie stosuje synonimy i antonimy;
- objaśnia i funkcjonalnie wykorzystuje frazeologizmy oraz przysłowia;
- rozpoznaje i wykorzystuje znaczenie dosłowne, przenośne i wieloznaczne wyrazów;
- stosuje poznane zasady ortograficzne;
- uzasadnia pisownię przez odwołanie do wymiany głosek, innych form danego wyrazu lub poznanej reguły ortograficznej;
- stosuje poprawną interpunkcję;
- dokonuje skutecznej autokorekty, korzystając również z odpowiednich słowników.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- samodzielnie wybiera funkcjonalną formę notatki i ujmuje w niej wszystkie najważniejsze informacje;
- formułuje pytania pozwalające lepiej zrozumieć tekst;
- tworzy logiczny plan ramowy;
- redaguje poprawne, funkcjonalne wypowiedzi użytkowe;
- świadomie dostosowuje wypowiedź do odbiorcy;
- tworzy uporządkowaną relację z wydarzeń;
- wykorzystuje różnorodne czasowniki i określenia następstwa czasowego;
- formułuje opinię i uzasadnia ją kilkoma argumentami lub przykładami;
- tworzy rozbudowane i uporządkowane opisy;
- stosuje w opisie trafne wybrane rzeczowniki, przymiotniki i określenia przestrzeni;

- charakteryzuje bohatera na podstawie zachowania i postaw;
- tworzy spójne i logiczne opowiadanie z dialogiem;
- wykorzystuje w opowiadaniu elementy opisu i zabiegi dynamizujące akcję;
- tworzy wiersz lub scenkę komiksową na zadany temat samodzielnie i kreatywnie;
- buduje dłuższe wypowiedzi złożone z funkcjonalnych części: wstępu, rozwinięcia i zakończenia;
- logicznie dzieli tekst na akapity;
- dba o spójność stylistyczną;
- samodzielnie poprawia tekst pod względem językowym, ortograficznym, interpunkcyjnym i kompozycyjnym.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i budowanie tożsamości.

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie uniwersalnych wartości dla życia jednostki i wspólnoty;
- uzasadnia, które wartości są szczególnie ważne dla niego oraz wspólnoty, do której przynależy;
- analizuje konsekwencje wyborów bohaterów i osób rzeczywistych;
- ocenia zachowania, odnosząc się do systemu uniwersalnych wartości;
- okazuje szacunek wobec odmiennego stanowiska;
- omawia znaczenie wspólnot dla rozwoju człowieka;
- odpowiedzialnie realizuje swoją rolę w grupie;
- wspiera innych członków zespołu;
- bierze odpowiedzialność za wspólny cel;
- rzetelnie ocenia własne osiągnięcia i trudności;
- planuje konkretne działania służące doskonaleniu;
- wykorzystuje mocne strony w uczeniu się;
- rozpoznaje własne emocje i ich wpływ na zachowanie swoje i innych;
- empatycznie reaguje na potrzeby innych;

- wskazuje i stosuje strategie pomagające w sytuacji stresu;
- wie, kiedy samodzielne działanie należy zastąpić zwróceniem się o pomoc i jak to zrobić.

6. Elementy edukacji medialnej.

Uczeń:

- sprawnie korzysta z kilku odpowiednich źródeł informacji;
- wybiera źródła ze względu na cel zadania;
- porównuje podstawowe informacje znalezione w różnych miejscach;
- uzasadnia, dlaczego dane źródło uważa za wiarygodne;
- bezbłędnie odróżnia fakt od opinii w tekstach dostosowanych do wieku;
- rozpoznaje sposób językowego formułowania opinii;
- analizuje reklamę, w tym reklamę społeczną oraz plakat lub mem;
- omawia funkcję hasła, obrazu;
- wyjaśnia mechanizm perswazji w różnych przekazach;
- wskazuje możliwy wpływ przekazu na uświadamianie potrzeb i podejmowane decyzje;
- świadomie stosuje zasady netykiety;
- dba o dane osobowe i wizerunek;
- właściwie reaguje na zagrożenia, w tym cyfrowe;
- rozpoznaje skutki zmęczenia wynikające z nadmiernego korzystania z urządzeń cyfrowych;
- planuje zrównoważone korzystanie z technologii;
- stosuje i propaguje zasady higieny cyfrowej.

7. Praktyki lekturowe.

Uczeń:

- świadomie wybiera teksty zgodnie z zainteresowaniami;
- szczegółowo uzasadnia wybór lektury;
- samodzielnie planuje proces czytania i systematycznie realizuje plan;

- przedstawia wrażenia z lektury;
- wskazuje, jak tekst wpłynął na jego myśli lub emocje;
- rozmawia o problematyce dłuższych tekstów;
- odnosi sytuacje bohaterów do własnych doświadczeń i obserwacji;
- wyjaśnia kulturowe znaczenie omawianych baśni i legend;
- interpretuje krótkie teksty narracyjne i liryczne w zakresie poznanym na zajęciach;
- wyjaśnia rolę *Mazurka Dąbrowskiego* jako hymnu Polski dla wspólnoty narodowej;
- porównuje różne sposoby przedstawienia tego samego tematu w literaturze, teatrze, filmie, malarstwie, rzeźbie, muzyce lub komiksie;
- przygotowuje przemyślaną rekomendację czytelniczą.

8. Doświadczenia edukacyjne.

Uczeń:

- świadomie uczestniczy w wydarzeniu kulturalnym;
- formułuje i uzasadnia opinię o wydarzeniu;
- aktywnie współtworzy spektakl lub słuchowisko;
- proponuje rozwiązania dotyczące adaptacji tekstu;
- twórczo realizuje projekt związany z lekturą;
- łączy treść projektu z problematyką utworu;
- aktywnie współorganizuje działanie promujące czytelnictwo;
- ocenia efekty pracy grupy;
- ocenia własny wkład oraz obszary wymagające poprawy.

Ocena celująca

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, pracuje w sposób twórczy, dojrzały i samodzielny.

1. Komunikacja.

Uczeń:

- prowadzi rozmowę w sposób empatyczny, odpowiedzialny i świadomy;
- dostosowuje wypowiedź do zmieniającej się sytuacji;
- precyzyjnie dobiera rodzaje wypowiedzi do celu wypowiedzi;
- formułuje przekonujące i uporządkowane wypowiedzi;
- trafnie łączy komunikaty werbalne z niewerbalnymi;
- prezentuje swoje potrzeby, emocje i stanowisko bez naruszania granic innych osób;
- pomaga budować atmosferę szacunku podczas rozmowy;
- prezentuje swoje stanowisko w dyskusji, zachowując zasady etykiety językowej i rozumie odmienne stanowisko rozmówcy;
- dostrzega możliwe konsekwencje wynikające z niewłaściwego doboru słów, tonu lub gestów;
- ocenia skuteczność własnej komunikacji;
- wykorzystuje umiejętności komunikacyjne podczas pracy twórczej, zespołowej i projektowej.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- przedstawia oryginalną, spójną i przekonującą oraz uzasadnioną propozycję odczytania tekstu;
- dostrzega więcej niż jeden możliwy sposób rozumienia utworu;
- wyjaśnia, jak forma dzieła wpływa na jego znaczenie;
- samodzielnie analizuje rolę twórców spektaklu;
- formułuje trafne wnioski wynikające z informacji pośrednich;
- interpretuje działania i motywacje bohaterów;
- ocenia zachowanie postaci w odniesieniu do uniwersalnych wartości i uzasadnia motywację działań bohaterów;

- dostrzega związki między tekstem a własnym doświadczeniem lub innym poznanym tekstem kultury;
- wnikliwie omawia funkcję środków stylistycznych;
- porównuje oddziaływanie słowa, obrazu, gestu i dźwięku;
- interpretuje głosowo tekst;
- sprawnie i celowo wykorzystuje terminy literackie i językowe.

3. Świadomość języka.

Uczeń:

- świadomie wykorzystuje wiedzę gramatyczną do osiągnięcia określonych celów;
- wyjaśnia, jak zmiana formy wyrazu lub konstrukcji zdania wpływa na sens wypowiedzi;
- celowo różnicuje słownictwo i składnię;
- trafnie wykorzystuje synonimy, antonimy, frazeologizmy, przysłowia i znaczenia przenośne;
- proponuje kilka poprawnych sposobów sformułowania tej samej myśli;
- samodzielnie rozwiązuje problemy językowe przy użyciu słowników;
- bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje poznane reguły ortograficzne i interpunkcyjne;
- potrafi wyjaśnić zastosowaną zasadę ortograficzną i interpunkcyjną;
- przeprowadza wieloetapową redakcję własnej wypowiedzi;
- wykorzystuje wiedzę językową również w nowych, nietypowych zadaniach.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

- samodzielnie wybiera najbardziej funkcjonalną formę wypowiedzi;
- tworzy syntetyczne i przejrzyste notatki;
- formułuje pytania pogłębiające rozumienie tekstu;
- tworzy wypowiedzi użytkowe wyróżniające się funkcjonalnością i pomysłowością;

- buduje wieloaspektowe, logicznie uporządkowane uzasadnienie opinii;
- przewiduje możliwe odmienne stanowisko i rzeczowo się do niego odnosi;
- tworzy oryginalne opisy i opowiadania;
- świadomie kształtuje przebieg wydarzeń, wprowadza dialogi, opis bohaterów, przestrzeni, za pomocą odpowiednich środków językowych buduje nastrój;
- eksperymentuje z formą wiersza, komiksu lub opowiadania;
- zachowuje spójność i czytelność przekazu;
- świadomie stosuje układ graficzny tekstu, w tym podział na akapity;
- samodzielnie redaguje, poprawia i udoskonala wypowiedź;
- wykorzystuje własne teksty do inicjowania działań twórczych lub społecznych.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i budowanie tożsamości.

Uczeń:

- samodzielnie stawia pytania dotyczące wartości, odpowiedzialności i wspólnoty;
- rozważa problem z kilku perspektyw;
- uzasadnia własne stanowisko, szanując odmienne zdanie;
- dostrzega złożoność decyzji bohaterów i ludzi w sytuacjach rzeczywistych;
- świadomie podejmuje działania na rzecz grupy;
- inicjuje rozwiązania służące wspólnemu dobru;
- pomaga innym członkom zespołu wykorzystać ich mocne strony;
- dokonuje pogłębionej autorefleksji;
- samodzielnie planuje dalszy rozwój;
- konsekwentnie realizuje wyznaczone cele;
- dobiera skuteczne strategie radzenia sobie z trudnościami i stresem;
- traktuje błędy jako źródło informacji o dalszym uczeniu się.

6. Elementy edukacji medialnej.

Uczeń:

- samodzielnie dobiera źródła odpowiednie do celu;
- porównuje i ocenia wiarygodność źródeł wiedzy;
- uzasadnia wybór źródła;
- rozpoznaje różnice między faktem, opinią i sugestią;
- analizuje, w jaki sposób język, obraz i emocje oddziałują na odbiorcę;
- wskazuje ukryte cele przekazu perswazyjnego;
- samodzielnie tworzy komunikat o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym;
- przestrzega zasad ochrony danych, prywatności, wizerunku i autorstwa;
- proponuje działania zwiększające bezpieczeństwo cyfrowe grupy;
- świadomie zarządza czasem korzystania z mediów;
- inicjuje rozmowę lub działanie dotyczące higieny cyfrowej;
- wspiera innych w szukaniu pomocy w sytuacji zagrożenia.

7. Praktyki lekturowe.

Uczeń:

- wykazuje trwałe zainteresowanie czytaniem;
- samodzielnie poszerza wybór tekstów prozatorskich i komiksowych;
- świadomie określa własne preferencje;
- formułuje samodzielne, pogłębione opinie o przeczytanych utworach;
- wykorzystuje przeczytane teksty podczas interpretowania nowych utworów;
- twórczo zestawia motywy, postacie lub problemy występujące w różnych tekstach;
- traktuje lekturę jako sposób poznawania siebie, ludzi i świata;
- inicjuje rozmowy o książkach;
- tworzy oryginalne rekomendacje;

- podejmuje działania zachęcające innych do czytania;
- ocenia własne nawyki czytelnicze, planuje dalszy rozwój swojego czytelnictwa.

8. Doświadczenia edukacyjne.

Uczeń:

- wykorzystuje udział w wydarzeniu kulturalnym do pogłębionej refleksji lub działania twórczego;
- inicjuje rozwiązania podczas przygotowywania spektaklu lub słuchowiska;
- twórczo adaptuje tekst do nowej formy;
- proponuje oryginalną koncepcję projektu związanego z lekturą;
- świadomie dostosowuje treść, formę działań do potrzeb odbiorców;
- inicjuje lub współkoordynuje projekt czytelniczy;
- pomaga rozdzielić zadania z uwzględnieniem możliwości członków grupy;
- ocenia przebieg i rezultat działania;
- formułuje wnioski przydatne przy realizacji kolejnych projektów.